

Ho rala chelete – se ke ua e lora feela, e rale.

THUTO KA CHELETE

Ho rala litaba tsa chelete ke tloaelo le tsebo ea ho ngola lichelete tsoohle tse kenang le tse tsoang le ho rera na re tl'o sebelisa chelete ea rona joang.

Moralo oa chelete o re fa setšoantšo se hlakileng sa hore na re sebelisa chelete ea rona joang ebile ke sesebelisoa se ka re thusang ho fetola mekhoea eo re sebelisang chelete ka teng.

Re lokela ho o etsa khafetsa pele chelete e kena, 'me re hloka ho kenyelletsa bohle ba ka hlohang / kopang chelete ho rona nakong eo moralo o e shebileng. Ungole litaba tsa 'NETE' ho seng joalo ha o tl'o ba le thuso.

Taolo cheleteng ea rona e qala ka likhato tse nyane

Etsa qeto haeba mofuta oa tšenyehelo o feta bonngoe. Ha re fumana tse re natefelang, re fumana mokhoa o bobebe oa ho boloka le ho laola moralo oa rona oa chelete – mohlala:

F **FIXED:** Litšenyehelo tseo u li tsebileng ka nako. Ke tsa chelete e lekanang khoeli le khoeli sebakeng sa nako e itseng.

R **REGULAR VARYING:** Litšenyehelo tse lokelang ho pataloa khoeli le khoeli empa chelete e fapana khoeli ka khoeli.

U **UNPLANNED / UNEXPECTED:** Litšenyehelo tse sa reroang, tseo u neng u sa lebella ho hloka ho li patala.

L **LUXURY:** Litšenyehelo kapa litefiso sebakeng sa lintho tseo u li batlang feela u sa li hloke.

Ho utloisisa mefuta ea LITŠENYEHELO (chelete e tsoang) ho ka re fa kutloisiso ea hore na chelete e tsoang e ea kae le hore na re ka fokotsa kae. Ke tsebo ea bohlokoa haholo e ka thusang hore re utloisise chelete ea rona. E ka re thusa ho nka liqeto tse betere, re thusa ha re le likoloteng, kapa hore thusa hore chelete ea rona e boele e re etsetse chelete e ngoe. MEFUTA EOHLE EA LITŠENYEHELO e ngotsoe ka tlase. Re lokela ho hopola hore hona ke mokhoa o thusang haholo o re fang monyetla oa ho ikhethela.

Ho bohlokoa ho ngola chelete eohle e kenang le e tsoang khoeli le khoeli. Ha u se u ngotse e tsoang (litšenyehelo), ngola na ke tšenyehelo ea mofuta ofeng e be u ngola MOFUTA ka letsohong le letona moralong oa hau oo u tlang ho u ngola leqepheng le latelang.

	MOFUTA	NAHANA SENA?
Lijo	R L	Ho na le tseo e seng litlhoko ho tsona moo j.k. trinki le likuku?
Liaparo	R L	Ua li hloka, u ka li fumana lebenkeleng le nyehlisitseng litjeo?
Boithabiso	L	Ka nako e ngoe re hloka ho inyakaletsa feela e seng kamehla.
Ho patala sekoloto	U L F	U ne u se hlokela eng sekoloto, le ha se pataloa e le chelete e lekanang khoeli le khoeli?
Mohala oa thekeng	R F L	U ka se romelle SMS?
Tse amang bophelo	R	Medical Aid ha e ke be e patale ntho e ngoe le e ngoe.
Rente / Sekoloto sa ntlo	F	Rente / Sekoloto sa ntlo
Motlakase & Metsi	R L	U ka se patalle motlakase pele u tsebe na u ntša bokae ka khoeli? U tla hopola ho tima mabone le ligureyser.
Seporo	R L	U ka se tsamaee ka maoto?

MORALO OA TŠEBELISO EA CHELETE KA KHOELI

CHELETE E KENANG KA KHOELI	A	B	C
Tlhaloso	Chelete e Tsoang	Chelete e Kenang	Mofuta
Mokholo			
Mokholo oa mohatsa			
Rente ho tsoa matlong a lona			
Chelete ho tsoa matseteng			
Penchene			
Tse ling			
LITŠENYEHELO TSA KHOELI			
Rente			
Motlakase / Mofuthu & Metsi			
Li-Insurance Tsa Lona			
Lijo Le Litlhoko Tsa Ka Tlung			
Liaparo			
Seporo			
Thuto / Likolofisi			
Boithabiso			
Lifono Tsa Ka Tlung Le Thekeng			
Melato E Seng E Tsamaisoa Ke Makhotla			
Likoloto Tsa Banka			
Likoloto Tsa Bo-Machonisa			
Li-Hire Purchase			
Mekitlane Ea Liphahlo			
Credit Card			
Tse Amanang Le Ho Lula Moo u Hirileng			
Medical Aid / Litjeo Tse Amanang Le Bophelo			
LIKAKARETISO			
PHAPANG LIPAKENG TSA CHELETE E KENANG LE E TSOANG			
Coluna A – Coluna B			

- Batla lekolokoti leo u ka tšelang chelete ea hau ea chenche le lisente teng.
- Ea mabenkeleng u ngotse na u eo reka'ng, u se ee feela feela tjena u rere na u ea neng. Hona ho tla u thusa ho se reke lintho tseo u sa li hlokeneng.
- Bolella batho bao u ba kolotang 'nete ha u sitoa ho patala. Ba kanna ba u mamela ha u na le moralo oa hore na u tlo sebetse joang.
- Qoba ho ba le credit card ka tsela e feng kapa e feng, ntle le ha u e hlokela lebaka le ikhethileng joalo ka li-toll mebileng.
- Ha u na le credit card, patala stoloment seo ba u behetseng sona ka nako tsohle, 'me ha u sa e sebelisi e koale.
- Litlhoko ke lintho tseo re sitoang ho phela ntle le tsona. Li'a hloka hla bophelong ba rona ba letsatsi le letsatsi.

Re hloka ho utloisisa na tšenyehelo (chelete e tsoang) ke ea mofuta ofeng e be u fetola litšenyehelo tse ngata ka moo u ka bang le hona ho **FIXED EXPENSES** – litšenyehelo tse sa fetoheng. Ha re tseba chelete e tsoang 'me e sa fetohere re tseba re monyetleng oa ho laola tšenyehelo tsa rona ho fapana le ha tsona li re laola.

Mohlala: Ha u na le R100 to eo u ka e sebelisang mohleng oa hau oa thekeng, itšepise hore u tla sebelisa eona e kaalo feela. Khoeling ea pele u kanna ua fosa mokubetso hampe feela e be u felloa ke airtime bekeng ea bobeli. Feelu u tla ithuta kapele ho sebelletsa tlas'a eona joalo ka ho reka R25 ka beke. Nahana kamoo u ka bolokang kateng.

MALEBELA a ho etsa moralo oa hau oa khoeli le khoeli:

- Ha joale tjee chelete e kenang e kae, mabaka oona? Moralo ona oa hona tjena o tla u bontša haeba e tsoang e feta e kenang.
- 'Nka fetola eng?
- Haeba mabaka a feta e kenang re hloka ho nahana na re ka etsa liphetoho kae. Ha e ba re ntse re tseba ho phela ka eona e kenang sena se kanna sa bolela hore re hloka ho sheba menyetla ea moo re ka bolokang ka bohla kapa ho sebelisa chelete ho reka ntho ha e hloka hla.
- Etsa hore beke le beke kapa hang ka khoeli ua lula u etsa moralo ona oa tšebeliso ea chelete ka nako e tšoanang. Kenyetletsa le ba belapa la hau moo e mong le e mong a buang ka litlhoko le hore na bophelo bo ntse bo ea joang.
- Etsa bonnete ba hore belapa loohle e ba karolo. E se e ntse e le thuto e ntle ho bana ba hau ha u na le bona. Ha u hloke ho ba bonša tsohle feela ba rute.
- Hopola ho boloka litokomane tsoohle tse amanang le lichelete e le hore ho se be le se u makatsang. Ho tseba na u patalla eng le hore na u qeta neng ho patala ho thusa haholo, hobane ka nako e ngoe mabenkele a tsoela pele ho hula empa u qetile. Ho boetse ho molemo ho tseba boleng ba li-policy tsa hau le ho tseba litokelo le tse u tla mmeng. Boloka litokomane tsa hau ka makhethe u li kentse ka har'a faele e bobele ho utloisisoa. Ho na le lethathamo la lintho tseo u lokelang ho li boloka leqepheng le latelang.

